

UDK: 303.44.3:341.11:368.025.8:656.086:241.52:349.126:347.447.23:215:347.441.23:796.087:
(438)(44)(497)(497.13) (439.55)(497.16)(497.11)

Dr Daliborka S. Jovičić¹

PRIKAZ SAVETOVANJA

DVADESET ČETVRTI MEĐUNARODNI NAUČNI SKUP „PROUZROKOVANJE ŠTETA, NAKNADA ŠTETE I OSIGURANJE“

U situaciji kada je zbog pandemije kovida 19, kao i primene sveobuhvatnih mera zaštite i predostrožnosti, veoma teško održati konferenciju, zahvaljujući entuzijazmu članova Organizacionog odbora konferencije i mnogobrojnim eminentnim autorima naučnih radova održan je od 16. do 18. septembra u Banji Vrujci XXIV Međunarodni naučni skup na temu „Prouzrokovanje šteta, naknada šteta i osiguranje“. Organizatori naučnog skupa bili su Udruženje za odštetno pravo, Institut za uporedno pravo i Pravosudna akademija, uz podršku opštine Mionica, koja se i ovog puta pokazala kao dobar domaćin učesnicima skupa.

Predsednik Naučnog odbora prof. dr Wolfgang Rorbah u svom obraćanju ukazao je na činjenicu da Zbornik radova sa ovog skupa sadrži 34 rada. Autori tih radova su kolegice i kolege iz Mađarske, Austrije, Italije, Poljske, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Srbije. I ove godine naučni skup ispunjava uslove da bude međunarodni. Takođe, učešće autora iz inostranstva dokazuje da skup ima svoje mesto i među stručnjacima u drugim državama, ali i da se krug autora kako iz Srbije tako i iz inostranstva širi iz godine u godinu, pa su se tako ove godine sa svojim autorskim odnosno koautorskim radovima prvi put pojavila i tri nova autora – iz Mađarske i Crne Gore. Navedeni radovi obuhvataju niz zanimljivih tema koje su naslonjene na osnovnu temu naučnog skupa. Raznovrsnost tema pokazuje da uvek postoji velika potreba za analizom različitih pitanja u okviru uvek aktuelnih oblasti u vezi sa štetama, pitanjem odgovornosti za štete, naknadu štete i osiguranje.

Kao i prethodnih godina, značajan doprinos skupu dali su mnogobrojni dokazani i naučno priznati stručnjaci iz oblasti pravne nauke, sudske prakse i osiguranja,

---

¹ Kordinator za poslove statističkog izveštavanja u Funkciji za aktuarstvo i upravljanje rizicima solventnosti, Kompanija „Dunav osiguranje“ a.d.o.

koji su na pravi način pokazali da teorija i praksa moraju da idu ruku podruku u kreiranju novih zakonskih rešenja, usaglašavanja i sprovođenja u praksi. Na primerima i iskustvima svojih zemalja u oblastima naknada štete i osiguranja, kao i zakonodavstva Evropske unije, autori naučnih radova ukazali su na moguća rešenja i načine usaglašavanja odredaba zakonodavstva i prakse.

Pravo na pravično suđenje jedno je od osnovnih vrednosti otvorenog i demokratskog društva zasnovanog na vladavini prava, u kome je ljudsko dostojanstvo ličnosti neprikosnoveno, zbog čega su svi dužni da ga poštuju, a pre svih državni organi, to jest javna vlast. Standardi prava na pravično suđenje predstavljaju jedno od osnovnih merila za ocenu da li su i u kojoj meri ostvareni ideali vladavine prava u određenoj državi. Ostvarivanje prava je i te kako važno, jer je za pravni saobraćaj obično mnogo važnije ono što je učinjeno nego ono što bi trebalo da bude učinjeno. Uz to, ostvarivanje prava je pokazatelj stanja datog prava, zbog čega ono može da posluži kao pouzdan osnov za njegovu argumentovanu naučnu kritiku.²

Upravo tom problematikom bavi se **prof. dr Vladislav Marković** u svom autorskom radu na temu „Nejednaka praksa Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu pri određivanju visine obeštećenja zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku“. Činjenica je da u upravnoj sudskoj praksi u Srbiji postoji veliki broj slučajeva u kojima je od strane Upravnog suda došlo do kršenja prava na suđenje u razumnom roku, pri čemu je uloga suda upravo da zaštiti ljudska prava od povreda učinjenih nezakonitim radnjama državne uprave. Autor je u radu na osnovu prikaza studija slučaja Sinđelić i drugi protiv Srbije pred Evropskim sudom za ljudska prava u Strazburu ukazao na različite stavove u pogledu merila i kriterijuma za određivanje visine naknade nematerijalne štete zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku. Vršeci komparaciju sa presudom Evropskog suda za ljudska prava Skordino protiv Italije od 29. marta 2006. godine, on ukazuje na neprihvatljivost odluka i stavova navedenih u predmetu Sinđelić i dr. protiv Srbije od strane Evropskog suda za ljudska prava.

Specifičnom i veoma aktuelnom problematikom bavili su se **prof. dr Dragan Bataveljić** i **prof. dr Anka Vojvodić** u svom referatu pod naslovom „Odgovornost za nastanak aktuelne pandemije i budući scenariji zaštite stanovništva“. Autori u radu navode nespornu činjenicu da je ceo svet nesporno dočekao pandemiju kovida 19. Kao posledica nespornosti, a u cilju obuzdavanja pandemije širom sveta, kao i u Republici Srbiji, preduzimane su brojne mere, koje su često bile protivrečne, nerazumljive, donete na brzinu, usvojene protivno stavovima medicinskog dela kriznog štaba i ukazivale na kršenje ljudskih prava. Nesporno je da su države propisivale i usvajale takve mere sa željom da zaštite život, zdravlje i ostala prava svojih građana, ali se brojne među njima nisu pokazale korisnim. Tu se, pre svega, misli na tzv. zaklju-

---

² S. Blagojević, *Pravo i stvarnost*, Službeni list SRJ, Beograd, 1995.

čavanje (Lock down) i brojne mere ograničavanja kretanja građana u toku njegovog trajanja koje nisu dale očekivane rezultate. Naprotiv, učinjene su kolateralne štete kako u društvenom tako i u privrednom, obrazovnom, zdravstvenom i drugim sistemima u svakoj pojedinoj državi. Problematika ljudskih prava u vanrednim okolnostima detaljno je data kroz analizu međunarodnog akta – Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Autori su se u radu osvrnuli i na diskriminaciju ruskih i kineskih vakcina od strane zapadnih zemalja i na neshvatljivu podelu u tom pogledu u ovako teškoj situaciji za ceo svet. S tim u vezi, autori zaključuju da je veoma bitno da države udruže svoje snage kako bi našle odgovor na pandemiju i tako zaštitile zdravlje stanovništva, a da pri tome vode računa da ne ugroze njihova osnovna ljudska prava.

„Naknada štete iz saobraćajnih nezgoda – praksa Privrednog suda u Valjevu“ tema je autora **dr Dragana Obradovića** i **Stevana Karaća**. Petogodišnjom statističkom analizom predmeta naknade šteta iz saobraćajnih nezgoda u postupcima koji su vođeni pred Privrednim sudom u Valjevu, ukazano je na specifičnosti pri utvrđivanju visine materijalne i nematerijalne štete, naročito pri utvrđivanju visine izgubljene zarade kada su u pitanju privredni subjekti (pravna lica i preduzetnici). Takođe, analizom sudskih presuda došlo se do zaključka da postoji različito postupanje suda u odlučivanju o troškovima postupaka u slučajevima delimičnog uspeha tužioca u parnici. U skladu s tim, autori ističu da postoji potreba da se usaglasi pravna praksa, gde bi uloga drugostepenog suda bila odlučujuća. Imajući u vidu činjenicu da je, postupajući po žalbama, drugostepeni sud samo u jednom slučaju u potpunosti ukinuo presudu i predmet vratio na ponovni postupak, autori u zaključku navode da to potvrđuje efikasno i pravično postupanje Privrednog suda u Valjevu.

Istorijski osvrt razvoja osiguranja od odgovornosti u Srbiji, problemi koji se danas javljaju kod obaveznog osiguranja od odgovornosti kao što su neujednačeni zakonski uslovi osiguranja, neusklađenost minimalnih suma osiguranja i visine rizika, kao i neopravdano visoka cena premija osiguranja, predmet su detaljne i sveobuhvatne analize date u radu pod naslovom „Usklađenost visine rizika i sume osiguranja kod obaveznih osiguranja od odgovornosti u Srbiji“, čiji su autori **prof. dr Zdravko Petrović** i **dr Ilija Smiljanić**. Navedeni problemi analizirani su pojedinačno na osnovu zvaničnih zakonskih akata korišćenjem podataka nadležnog regulatornog tela, to jest Narodne banke Srbije. U radu se skreće pažnja na neujednačenost kriterija, što dovodi do neopravdano neravnomernog položaja privrednih subjekata i fizičkih lica pri sklapanju ugovora o obaveznom osiguranju od odgovornosti, kako u Srbiji tako i u poređenju sa ostalim zemljama. Shodno tome, autori u zaključnim razmatranjima sugerišu mere koje je potrebno preduzeti u cilju otklanjanja zakonskih anomalija kako bi svi osiguranici imali ujednačene uslove obaveznog osiguranja od odgovornosti u skladu sa svojom privrednom delatnošću.

Dr Magdalena Makiela i **prof. dr Vladimir Čolović** bavili su se problematikom usluga osiguranja sa investicionim karakterom i njihovom distribucijom preko posrednika u radu pod naslovom „Distribucija proizvoda osiguranja sa investicionim karakterom i obaveze posrednika (sa posebnim osvrtom na odredbe Direktive 2016/97 o distribuciji osiguranja)“. Autori ističu sledeće: „Proizvodi osiguranja sa investicionim karakterom su prisutni, pre svega, u okviru životnih osiguranja. Razlog tome su karakteristike životnog osiguranja, koje se tiču perioda trajanja osiguranja, kao i način isplate iznosa osiguranja označenog u polisi (suma osiguranja). Osiguranici (potrošači) moraju biti upoznati sa karakteristikama navedenih proizvoda osiguranja od strane posrednika u osiguranju, koji, takođe, moraju da znaju koji bi proizvodi osiguranja ove vrste najviše odgovarali osiguranicima.“ U radu se posebna pažnja obraća na ulogu i ovlašćenja posrednika u osiguranju u odnosu na brokere i zastupnike definisane odredbama Direktive Evropske unije br. 2016/97, sa kratkim osvrtom na važeće odredbe u Poljskoj i Nemačkoj. Autori ističu da se uloga posrednika u zaključivanju ugovora o osiguranju neminovno proširuje ne samo na informaciju o samoj usluzi osiguranja nego i na informaciju o očekivanim prihodima na bazi ulaganja osiguravajućih društva, u slučajevima kada se radi o osiguranjima sa investicionim karakterom.

Nadovezujući se na prethodno izlaganje, **prof. dr Wolfgang Rorbah** u svom radu „Nekretnine u industriji osiguranja“ objašnjava zbog čega je ulaganje u nekretnine najstabilnija dugoročna investicija osiguravajućih društva. Vraćajući se u prošlost u vremena ratova, inflacije, finansijskih kriza i gubitaka cena hartija od vrednosti, pokazuje da su jedino osiguravajuće kuće koje su u svom investicionom portfelju imale nekretnine preživele bankrot. Prema autorovim rečima, uspostavljanje dugoročnih rezervi za buduće isplate šteta samo na osnovu novčanih sredstava ili stanja štednje i hartija od vrednosti nije se pokazalo korisnim. U prilog toj tvrdnji ide činjenica da smo danas svedoci niskih kamatnih stopa koje traju već godinama, a da ulaganje u nekretnine ne nudi samo veću sigurnost nego i veći prinos.

Problematika pokrića tehničkih rezervi i analiza investicione politike društava za osiguranje u Republici Srbiji u periodu od 2013. do 2018. godine obrađena je detaljno u radu **dr Jelene Kostić** i **dr Valentine Ranaldi**, čija je tema bila „Investiciona politika društva za osiguranje sa posebnim osvrtom na Republiku Srbiju“. Rad ima za cilj da pruži preporuke za unapređenje investicione politike društva za osiguranje koliko je to moguće imajući u vidu da bi ekonomske posledice uslovljene pandemijom kovida 19 mogle tek da se ostvare u narednom periodu.

Rad koji je predstavljen na ovom naučnom skupu pod naslovom „Javne biblioteke i osiguranje knjižnog fonda“, čiji je autor **Violeta Milošević**, bavi se problematikom koja je po prvi put ovako autentično i stručno obrađena na ovim prostorima. Značaj bibliotečke građe (fondovi starih i retkih rukopisa, fondovi zavičajne građe kao jedinstvene zbirke, osnovni knjižni fondovi, arhivska građa i dokumentarni materijal

itd.), za opštedruštveni interes i kulturno nasleđe od neprocenjive su vrednosti. Ukazivanje na važnost osiguranja knjižnog fonda u cilju zaštite kulturnog nasleđa autor daje kroz analizu rizika u vanrednim situacijama i njegovom smanjenju (merama prevencije) te utvrđivanju adekvatnih suma osiguranja. Kako bi se postigao najviši stepen zaštite i adekvatno upravljalo rizicima, potrebno je da osiguranje knjižnog fonda bude usaglašeno sa strateškim aktima, procenom rizika od katastrofa i planom zaštite i spasavanja. Autor skreće pažnju na dosadašnje ugovore osiguranja sa minimalnim sumama osiguranja, koje zapravo predstavljaju realnu opasnost, jer pružaju privid sigurnosti i postignutog nivoa zaštite kulturnog nasleđa.

Rad pod naslovom „Bespilotni vazduhoplovi (dronovi), zakonska regulativa i osiguranje“, čiji su autori **dr Daliborka Jovičić, Zorica Šipovac i Dragomir Jovičić** bavi se razvojem jedne nove grane civilnog vazduhoplovstva i njenim stavljanjem u zakonske okvire. U radu je data sveobuhvatna analiza postojećih zakonskih akata u Srbiji i propisanih smernica i uredbi Evropske komisije, njihova usaglašenost i potrebna poboljšanja u donošenju novih akata. Ukazano je na postojeće probleme u proceduri registracije dronova i njihove upotrebe, potrebu za proširenjem palete pokrića rizika i unapređenjem tehnologije izdavanja polise. U radu se ističe da je formiranje jedinstvene baze šteta za tu vrstu osiguranja prioritet i preduslov za njen dalji rast i razvoj.

Ovogodišnje savetovanje u Banji Vrujci nastavilo je tradiciju okupljanja domaćih i stranih akademskih stručnjaka angažovanih u najvišim pravnim institucijama, eksperata u osiguranju, kao i profesora, naučnih radnika na institutima i fakultetima. Baveći se specifičnim i malo poznatim, a ipak veoma značajnim temama iz oblasti prava i osiguranja, ovo savetovanje predstavlja jedinstvenu sinergiju teorije i prakse. Kao rezultat naučnih analiza važećih različitih zakonskih normi u zemlji i evropskog zakonodavstva, kao i preporučenih smernica, data su najbolja moguća rešenja u primeni novina u postojećim zakonima i za uvođenje novih zakona.

Kruna ovog savetovanja je Zbornik radova koji se može preuzeti na sajtu Instituta za uporedno pravo, čiji smo mali deo dali u prikazu, što nikako ne umanjuje važnost i značaj ostalih autora i njihovih referata. Naprotiv, svim učesnicima dugujemo veliku zahvalnost na njihovom naučnom doprinosu i unapređenju oblasti prava i osiguranja.